

(Ekologia)

Luonnonsuojelu – osa maailmankuvan ongelmaa

Sana ekologia, joka on tämän kirjoituksen annettu lähtökohta, tulee kahdesta kreikankielisestä sanasta: *oikos*, joka tarkoittaa kotia ja taloutta sekä *logos*, joka voidaan ymmärtää sanaksi, järjeksi tai opiksi. Ekologia on siis jonkinlainen oppi järkevistä kotitaloudesta – eräänlaista Martta-toimintaa.

Ekologisuus näyttyy jatkuvana huolena ja hätäilynä niin monista asioista, jotka muut jättävät tekemättä tai tekevät piittaamatta seuraamuksista. Se nousee tunteesta ja tiedosta ettei näin voi jatkua, että elämäntapamme on epäoikeudenmukainen ja elonkehän kannalta tuhoisa.

Tieteenalana ekologia tutkii eliöiden ja ympäristön välisiä suhteita, ihmisen vaikutusta luontoon ja sitä kuinka ihminen voi hyödyntää luontoa tuhoamatta sitä ja omia elinmahdollisuuksiaan.

Ekologista huolta tai tutkimusintressiä ei ole ollut aina. Ne tulivat mahdollisiksi vasta uudella ajalla, luonnontieteellisen maailmankuvan myötä. Juuri luonnontieteellinen maailmankuva – se että voimme ajatella luontoa edessämme avautuvana kuvana – erottaa meidät luonnosta. Ihmisestä tulee luonnon, se jolle luonto näyttyy. Teemme luonnosta milloin taloudellisen toimeliaisuuden, milloin tutkimuksen, elämysten tai suojelun kohteen.

Meidän on helppo palauttaa mieliimme kuva maapallosta osana avaruudessa pyörivää aurinkokuntaa. Näin siitäkkin huolimatta ettei yksikään ihminen ole kyseistä turistikuvaa käynyt ottamassa.

Näemme ihmisen luonnon keskellä kun hän viljelee maata tai vaikkapa retkeilee. Sanomme menevämmä luontoon. Suojelemme luontoa tai laajemmin ymmärrettynä ympäristöä. Luonnontiede havainnoi luonnonilmiöitä ja pyrkii paljastamaan luonnonlakien kätkeytyneet toimintaperiaatteet. Tämä kaikki, jotta lajimme kykenisi paremmin selviytymään taistelussa luonnonvoimia vastaan. Edellisen kaltaisilla kielikuvilla olemme tottuneet hahmottamaan suhdettamme ympäröivään luontoon.

Ollakseen kohde luonto tulee myös oudon lähelle. Lähimmät luontomme ovat mieli ja ruumis. Eivätkä ne ole irrallaan kielestä ja maailmankuvasta, joihin olemme syntyneet. Kielessä ulkoistamme mieleemme ja ruumiimme. Pysäytämme niiden jatkuvan muutoksen ennakoitavaksi käytettävyydeksi. Sairaudet ja vanheneminen käyvät tästä hyvänä esimerkkinä. Monissa sairauksissa menetämme osittain ruumiimme tai mieleemme hallinnan. Saatamme kokea että ruumis muuttuu meille vieraaksi tai peräti vihamieliseksi. Ruumis ei enää vastaa mielikuvaa, jonka olemme siitä luoneet. Kärsimys syntyy kivusta, mutta myös luonnottomasta ihmiskuvasta. Muutomme vähintäänkin kärsimättömiksi heti kun ruumis ei taivu tahtoomme.

Mitä suojelemme kun suojelemme luontoa? Luonnonsuojelun ymmärretään tarkoittavan tekoja, joilla luontoa suojellaan ihmisen vahingoittavalta toiminnalta. Näin varmasti on, mutta kyse on myös muusta – jostakin paljon perustavammasta. Suojelemme vallitsevaa käsitystä luonnosta. Ylläpidämme käytäntöjä, joilla ihminen on siirtynyt luonnon ulko- ja yläpuolelle. Mistä muusta ”paikasta” käsin on mielekästä ajatella luontoa suojeltavana kohteena?

Olemme tahtomattamme mukana vahvistamassa maailmankuvaa, jonka seurauksena entistä suurempi osa ihmiskuntaa jättää jälkeensä entistä suuremman ekologisen jalanjäljen, haavan, joka ei arpeudu sukupolvienkaan kuluttua. Tämä on mahdollista maailmassa, joka asetti luonnon kohteeksi ja ihmisen kaiken mitaksi ja mittajaksi. Maailmassa, jossa kykenemme niin luontevasti ja luottavaisina katsomaan planeettaamme valovuosien päästä, keskeltä pimeää avaruutta – ei mistään.

Vaikka harhanäky on yhteinen, emme katso sitä yhdessä. Yksin jaamme kaukaisen näyn: ilman ruumista, ilman paikkaa, ilman aikaa ja siksi vailla kykyä koskettaa tai tulla kosketetuksi.

Tätä kohtaloa voimme Emmauksessa omalta osaltamme vastustaa. Käsittääkseen maailman muuttaminen on aloitettava läheltä. On aloitettava itsestä. Valintojen ja vaatimusten tulee koskea ensisijaisesti omaa ruumista ja omia elämäntapoja. Emmauksessa tämä toteutuu yhteisenä kotitaloutena. Ei maailma paljon muutu, jos sitä katsotaan kaukaa, mutta mitä kaukaa näkisikään. Kun elämään mahtuu vain elämäkokoisia valintoja, ei suuremmista ole syytä haaveilla. Eiköhän tässä ole meille kaikille kylliksi.

Luonnonsuojelussakin on aloitettava yhä uudelleen, myös kielestä ja kuvasta – tavoistamme hahmottaa olevaa. Meidän on rikottava kuva luonnosta. Annettava alta paljastuvien polkujen piirtyä esiin ja luonnon ilmetä omassa outoudessaan.

Millainen on tuulen muoto? Miten kummaa on ruohikko? Entä linnut taivaalla, korkealla päidemme yläpuolella? Jos tähän vähään tyydyimme, olemme saaneet hyvän osan, eikä sitä kukaan ota meiltä pois. Eikä luontoa tarvitse suojella.

Tampereella 15.4.2008

Mika Aalto-Setälä